

REZUMATUL
tezei de doctorat intitulată
**”CERCETĂRI PRIVIND EXPLOATAȚIILE AGRICOLE
PE ZONE NATURALE DIN JUDEȚUL BRAȘOV, ÎN
VEDEREA CREȘTERII RENTABILITĂȚII ”**
elaborată de doctorandul **ing.LIVIU BLENDEA**

CUPRINS

Introducere	
Cap. I STADIUL CERCETĂRILOR, MATERIALUL ȘI METODA DE CERCETARE..	
1.1 Stadiul cercetărilor privind exploatațiile agricole în general și în județul Brașov în special.....	
1.2. Materialul și metoda de cercetare folosită.....	
Cap. II CONSIDERAȚII GENERALE PRIVIND AGRICULTURA DIN JUDEȚUL BRAȘOV	
2.1. Locul județul Brașov în ansamblul agriculturii țării.....	
2.2. Condițiile naturale de producție din județul Brașov.....	
2.3. Condițiile economice și social-agrare din județul Brașov.....	
2.4. Delimitarea zonelor naturale din județul Brașov și caracterizarea lor.....	
2.5. Delimitarea zonelor agro-economice din județul Brașov și caracterizarea lor.	
Cap. III PROPRIETATEA FUNCİARĂ ÎN JUDEȚUL BRAȘOV	
3.1. Situația înainte de 1944.....	
3.2. Situația în perioada 1945-1949	
3.3. Situația în perioada 1949-1962.....	
3.4. Situația în perioada 1962-1989	
Cap. IV ORGANIZAREA ȘI DEZVOLTAREA FORMELOR DE COOPERARE ÎN AGRICULTURA JUDEȚULUI BRAȘOV DUPĂ ANUL 1991	
4.1. Legea nr. 18/1991 și efectele ei.....	
4.2. Apariția și evoluția noilor forme de exploatații agricole constituite prin asociere și cooperare, dinamica și componența socială a acestora.....	

- 4.3. Fondul funciar și utilizarea lui
- 4.4. Dotarea cu capital fix și circulant.....
- 4.5. Managementul exploatațiilor agricole constituite prin asociere și cooperare în contextul agriculturii durabile.....

Cap V EFICIENȚA ECONOMICĂ A EXPLOATAȚIILOR AGRICOLE DIN JUDEȚUL BRAȘOV.....

- 5.1. Rezultate de producție și economice pe tipuri, zone naturale și zone agroeconomice.....
- 5.2. Corelația mărime-rentabilitate.....

Cap VI OPTIMIZAREA UNOR ACTIVITĂȚI DIN EXPLOATAȚIILE AGRICOLE, PE ZONE NATURALE ÎN VEDEREA CREȘTERII RENTABILITĂȚII LOR.....

- 6.1. Optimizarea îmbinării ramurilor de producție în județul Brașov.....
- 6.2. Optimizarea structurii categoriilor de folosință a terenului agricol.....
- 6.3. Optimizarea structurii culturilor
- 6.4. Optimizarea rotației culturilor.....
- 6.5. Optimizarea dimensiunii exploatațiilor agricole.....

Cap. VII. – CONCLUZII ȘI PROPUNERI

BIBLIOGRAFIE

Teza de doctorat intitulată „Cercetări privind exploatațiile agricole pe zone naturale și agro-economice din județul Brașov, în vederea creșterii rentabilității lor” cuprinde o introducere, 7 capitole și bibliografia alcătuită din 222 de referințe.

Lucrarea prezentată ca teză de doctorat are ca obiectiv analiza rezultatelor economico-financiare a exploatațiilor agricole din județul Brașov luând în considerare rezervele de sporire a producției agricole, fără investiții suplimentare, a căror folosire rațională va duce la o utilizare mai completă a resurselor naturale, umane și financiare în vederea creșterii rentabilității lor

În **INTRODUCERE**, se prezintă faptul că privatizarea agriculturii în România s-a făcut pe baza Legii 18/1991 prin care au rezultat 4,4 milioane de gospodării țărănești, formate fiecare din 5-16 parcele sub un hectar. Astfel, pe 8,4 milioane de hectare din suprafața agricolă (75%) au rezultat peste 4 milioane de parcele, în mărimi de 1-2 ha

Luând în considerare condițiile, posibilitățile actuale, tradițiile din sectorul agricol românesc, cele mai mari șanse atât din punct de vedere cantitativ cât și calitativ și economico-financiar de a corespunde condițiilor impuse de U.E. le au exploatațiile agricole comerciale mixte.

Asupra celor două categorii de gospodării țărănești identificate în județul Brașov, pornind de la datele recensământului agricol (RGA) din 2002, vor trebui aplicate strategii diferite: celor „autarhice” (circa 3,4 milioane) li s-ar putea aplica o strategie de tipul rentei viagere sau pensionării timpurii, iar celor de „semi-subsistență” (aproape 1 milion) o strategie de alocare de sume nerambursabile pentru sprijinirea investițiilor și schimbarea tehnologiilor.

Structurile de producție rezultate în urma reformei funciare și ca urmare a ritmului lent de adaptare a exploatațiilor agricole (în majoritatea de subsistență) la cerințele pieței sunt necorespunzătoare, nu asigură utilizarea rațională a terenurilor și formarea unei piețe agricole funcționale. Nivelul scăzut al productivității agricole se conjugă cu existența unei numeroase forțe de muncă slab calificate și prost remunerată, cu grad scăzut de mecanizare și de ocupare.

Primul capitol al lucrării prezentate, intitulat **STADIUL CERCETĂRILOR, MATERIALUL ȘI METODA DE CERCETARE** este destinat analizei diferitelor studii privind exploatațiile agricole în general precum și în județul Brașov.

Potrivit rezultatelor anchetei efectuate de ISSE (213), în România existau la sfârșitul anului 2005 un număr de 4.256.152 exploatații agricole, cu 5,1% mai puține decât în anul 2002, când numărul lor a fost de 4.484.893. Exploatațiile agricole individuale, în număr de 4.237.889, au înregistrat o scădere de 5,0% față de anul 2002, iar unitățile cu personalitate juridică, care au desfășurat activitate agricolă, o scădere de 19,4%, respectiv, de la 22.672 în anul 2002, la 18.263 în anul 2005.

Ancheta arată că mai puțin de o treime din exploatațiile agricole din România ating pragul de potențial economic existent la nivel european. Mai exact, 29% dintre exploatațiile agricole, respectiv 1.246.159 din cele 4.256.152 exploatații existente în România, ating pragul de o unitate economică de dimensiune europeană (ESU).

Cercetările în domeniul gestiunii exploatației agricole au fost favorizate printre altele, și de introducerea pe scară largă a tehnicii electronice de calcul cu care au fost înzestrate centrele teritoriale de calcul, institutele de cercetare și unitățile de învățământ superior

În subcapitolul II se prezintă faptul că cercetările s-au efectuat ținând cont de specificul microzonelor geografice existente pe teritoriul județului Brașov. În teză s-au delimitat microzonele naturale concrete, cu particularitățile lor naturale, sociale, economice, administrative și demografice utilizând metoda zonală Aceasta s-a bazat pe observații directe pe teren, documentare statistică, reprezentări grafice și mai ales cartografice.

Rezultatele comparațiilor efectuate, abaterile față de nivelul luat ca bază, au fost exprimate prin devieri absolute (diferența dintre nivelul efectiv și cel de bază al fenomenului) și prin devieri relative (raportul procentual dintre devierea absolută și nivelul de bază al fenomenului).

Prin analizele efectuate, s-au obținut o serie de rezultate, alcătuite dintr-un număr considerabil de date, au fost dispuse în tabele sau au fost exprimate grafic. Deși, în anumite cazuri, nu oferă informații suplimentare față de tabele, graficele de diferite tipuri au calitatea de a prezenta sintetic, sugestiv și atrăgător trăsăturile esențiale ale

fenomenului, asigurând în același timp, o imagine complexă asupra relațiilor de interdependență existente.

Sistemul metodologic utilizat în lucrare pentru prelucrarea informațiilor culese, prezentarea rezultatelor și formularea concluziilor rezultate, a dispus de metode și procedee bazate pe studiul sociologic și geo-economic al teritoriului cercetat, statistica agricolă, evidența economică, experimentul economic, analiza și programarea liniară

În capitolul al II-lea intitulat **CONSIDERAȚII GENERALE PRIVIND AGRICULTURA DIN JUDEȚUL BRAȘOV** se face o scurtă prezentare a agriculturii județului Brașov în funcție de condițiile economico-sociale și pedo-climatice.

Conform Monografiei județului Brașov din anul 2000, în ce privește producția globală agricolă, județul Brașov ocupă locul 26 între celelalte județe din care producția vegetală locul 32, iar producția animală locul 14. Dintre culturi, cartoful ocupă locul 3 între județele țării, fiind cea mai reprezentativă cultură pentru județul Brașov.

În cel de-al doilea subcapitol se prezintă condițiile naturale de producție din județul Brașov. Caracteristica principală a reliefului județului Brașov este ponderea mare care este deținută de munți, aproximativ 40%, diferența de 60% fiind ocupată de depresiuni și dealuri. Amplitudinea hipsometrică este maximă – 2114 metri – în extremitatea sud-vestică a județului (2544 m în vârful Moldoveanu și 400 m în talvegul Oltului, la ieșirea din județ, puțin în aval de Ucea de Jos).

Județul Brașov deține un total agricol de 297426 ha, din care domeniul public deține 33,7% iar domeniul privat deține 66,3% din total.

Din domeniul privat, 90,5% este deținut de domeniul privat particular și 9,5% este deținut de domeniul privat al statului.

Domeniul privat particular deține 78,5% din total arabil pe județ, 87,5% din total fânețe, 70,6% din total vii și livezi și numai 28,4% din total pășuni.

În ce privește structura culturilor pe total județ, ponderea cerealelor păioase este de 30-35%, cartoful 15-20%, plantele de nutreț 30-35%, celelalte culturi deținând ponderi mai reduse: porumbul 2-3%, sfecla pentru zahăr 1-2%, legumele 1-2%.

Efectivele principalelor specii de animale pe județ sunt 63000 capete bovine, 275000 capete ovine și 82000 capete porcine.

Pe zone naturale, situația administrativă se prezintă astfel:

a) Zona depresionară cuprinde 2 municipii, 5 orașe, 26 comune și 80 sate, din care 1 municipiu, 4 orașe, 16 comune și 30 sate în depresiunea Brașov și un municipiu, un oraș, 10 comune și 50 sate în depresiunea Făgărașului.

b) Zona colinară are în componență un oraș, 12 comune și 44 sate;

c) Zona montană deține un oraș, 5 comune și 16 sate.

În medie revin fiecărei comune 3,5 sate însă numărul satelor pe fiecare comună diferă mult de la o zonă la alta a județului.

Diversitatea formelor de relief, condițiile edafo-climatice ce decurg din această varietate, determină condiții diferite pentru practicarea agriculturii în județul Brașov. În funcție de aceste condiții, precum și de fertilitatea solului și de gradul de favorabilitate pentru culturile agricole și creșterea animalelor, se deosebesc la nivelul județului mai multe zone agro-economice.

O zonă agroeconomică este arealul unde condițiile pentru practicarea agriculturii sunt asemănătoare. Se disting 9 zone agroeconomice pe teritoriul județului Brașov: Zona I – Depresiunea Brașovului – centru, Zona II – Depresiunea Brașovului – piemontană – Sud, Zona III – Depresiunea Brașovului N-V, Zona IV – Depresiunea Făgărașului – Sud, Zona V – Depresiunea Făgărașului, Zona VI – Depresiunea Făgărașului – Nord, Zona VII – Podișul Târnavelor, Zona VIII – Colinară S-E, Zona IX – Montană.

Capitolul III **intitulat PROPRIETATEA FUNCİARĂ ÎN JUDEȚUL BRAȘOV** prezintă în patru subcapitole principale situația pe perioade în perioada 1944-1989.

În primul subcapitol se subliniază faptul că, pentru județul Brașov, ca de altfel pentru toată Transilvania, este caracteristic faptul că cea mai mare parte a gospodăriilor agricole își desfășurau activitatea pe terenuri agricole în proprietate și doar 2% pe teren arendat și 8,2% în sistem mixt (teren în proprietate și arendat).

În județul Brașov, efectele reformei agrare au fost ceva mai reduse față de media pe țară, datorită pe de o parte faptului că numărul celor îndreptățiți să fie împroprietăriți a fost mai redus, iar pe de altă parte și numărul proprietăților private de peste 50 ha a fost de asemenea mult mai redus, comparativ cu județele din zona de câmpie, de exemplu.

Expropriările au fost făcute preponderent pe motive politice, fiind expropriați aproximativ 1900 proprietari, cu o suprafață însumată de aproximativ 14000 ha.

Sfârșitul perioadei de colectivizare a consfințit existența în județul Brașov a 72 cooperative agricole de producție, situate în cele 45 de localități (7 orașe și 38 comune) din totalul de 52 de localități (9 orașe și 43 comune).

Zona necooperativizată a cuprins orașele Predeal și Victoria (cu suprafețe agricole extrem de mici) și comunele din zona montană: Bran, Moeciu, Fundata, Poiana Mărului și Vama Buzăului.

Zona necooperativizată a reprezentat 11,5% din suprafața totală a județului, 7,78% din suprafața agricolă a județului și doar 1,8% din arabilul județului.

Cel de-al IV-lea capitol: **ORGANIZAREA ȘI DEZVOLTAREA FORMELOR DE COOPERARE ÎN AGRICULTURA JUDEȚULUI BRAȘOV DUPĂ ANUL 1991** cuprinde pe cinci subcapitole elemente referitoare la efectele Legii 18/1991, apariția și evoluția noilor forme de exploatații agricole constituite prin asociere și cooperare, fondul funciar al județului Brașov și utilizarea lui, dotarea cu capital fix și circulant a exploatațiilor agricole precum și aspecte ale managementului exploatațiilor agricole constituite prin asociere și cooperare în contextul agriculturii durabile.

Structura de utilizare a terenului s-a schimbat în mod substanțial în ultimii ani. Suprafața de teren agricol a exploatațiilor agricole din sectorul individual a crescut de la 15% în 1989 la aproape 55% în 2002 din care o proporție estimată de 5% este cultivată în comun, în diferite asociații familiale informale fără personalitate juridică. Sectorul cooperatist a dispărut în întregime: cooperativele agricole de producție (precum și unele ferme de stat) s-au transformat în diferite persoane juridice, care astăzi controlează aproximativ 45% din terenul agricol, incluzând societățile private și rămășițele fostului sector de stat din județul Brașov.

Astfel, dacă în anul 1992 existau la nivelul județului Brașov un număr de 140 societăți agricole (S.A.), 26 societăți comerciale cu profil agricol (S.C.) și 282 asociații familiale, în anul 2006 se mai înregistrau doar 47 S.A., 16 S.C. și 45 asociații familiale ca urmare a desființării lor.

Pe zone geografice, în cadrul asociațiilor familiale, se distinge ponderea mai mare a culturii cartofului în zona depresionară și ponderea mai mare a culturii porumbului în zona colinară, explicabil prin pretabilitatea acestor culturi în aceste zone.

În cazul societăților agricole, unde suprafața arabilului s-a diminuat foarte puțin, suprafețele culturilor în perioada 2004-2006 au rămas relativ constante, exceptând cultura sfecele de zahăr, a cărei suprafață s-a redus la jumătate datorită dificultăților de tehnologie.

Pe zone geografice, cultura cartofului este mai bine reprezentată în zona depresionară, în timp ce în zona colinară sunt mai bine reprezentate cultura porumbului, a sfecele de zahăr și a legumelor.

În ce privește structura culturilor în cadrul societăților comerciale, se remarcă diminuarea accentuată a suprafețelor cultivate cu porumb (de la 2141 ha la 775 ha) și mai ales la cele cultivate cu sfeclă de zahăr (de la 1426 ha la 340 ha). În același timp, deși arabilul în perioada 2004-2006 a scăzut cu 41%, suprafața plantelor de nutreț a crescut de la 2325 ha, la 2600 ha.

Pe zone geografice, producțiile medii variază în funcție de gradul de favorabilitate pentru cultura analizată în zona respectivă.

Astfel, în zona depresionară, producțiile medii sunt mai ridicate la culturile de cartof și sfeclă de zahăr, pe când în zona colinară, producțiile medii sunt superioare la culturile de porumb și adesea la culturile de cereale păioase.

Comparând producțiile medii obținute în fiecare dintre cele trei tipuri de forme asociative, se constată că producțiile medii la culturile vegetale în societățile agricole și societățile comerciale cu profil agricol sunt mult superioare celor obținute în asociațiile familiale.

Pe culturi vegetale, la culturile de cereale păioase, s-au obținut producții medii între 2900 kg/ha la asociațiile familiale și 3100 kg/ha la societățile agricole și societățile comerciale cu profil agricol, în anul 2004, față de o pondere pe județ de 2780 kg/ha, între 2600 kg/ha și 30000 kg/ha, față de o medie pe județ de 2460 kg/ha și între 2900 kg/ha în anul 2005 și 3100 kg/ha față de o medie pe județ de 2840 kg/ha în anul 2006.

Odată cu apariția focarelor de gripă aviară, în primăvara anului 2006, la cele 3 firme ce se ocupă cu creșterea puilor de carne în sistem industrial de pe platforma Codlea, producția de carne de pasăre a județului Brașov a scăzut cu 30% față de anul 2005. Această situație s-a extins la gospodăriile populației din 8 localități unde au fost depistate focare de gripă aviară, iar păsările au fost eutanasiate.

Numărul de animale ce revin la 100 de hectare este, în județul Brașov, superior mediei pe țară. În cazul ovinelor și caprinelor acest indicator are o valoare de 84,3 capete/100 ha, pentru bovine el fiind de 24,2 capete/100 ha, iar pentru porcine de 112,2 capete /100 ha.

Dezvoltarea zootehniei în special în zonele de deal și de munte ale județului, are ca obiectiv principal sporirea veniturilor producătorilor agricoli din aceste zone și dotarea fermelor zootehnice cu utilaje necesare, achiziția de animale de rasă, construcții noi pentru adăposturi moderne conform normelor Uniunii Europene. De asemenea se impune promovarea activităților conexe generatoare de venit (agroturism, apicultură, acvacultură, sericicultură, cultivarea ciupercilor, a plantelor medicinale, activități meșteșugărești), promovarea produselor agroalimentare cu specific local licențiate (brânza în coajă de brad, brânza de bivoliță, ceapa de Făgăraș, vinul de rozinci, rachiul de brad numit și fenyoviz).

În capitolul V: **EFICIENȚA ECONOMICĂ A EXPLOATAȚIILOR AGRICOLE DIN JUDEȚUL BRAȘOV** sunt analizate o multitudine de aspecte ale rezultatelor de producție și economice pe tipuri de producție, zone naturale și zone agroeconomice, precum și corelația dintre mărimea exploatațiilor agricole și rentabilitatea acestora.

Chiar și în situația în care aprecierea unităților s-a făcut după indicatori de rezultate, nu poate fi, totuși, neglijat "câmpul de producție" al fiecăreia, având în vedere influența exercitată de acesta asupra dimensiunii lor absolute. În condițiile amintite - intensificare și integrare la nivelul unității -, mărimea rezultatelor devine, în cea mai mare parte, efectul unor astfel de procese. Ținând seama de acest lucru, apare ca firesc punctul de vedere potrivit căruia dimensiunea trebuie privită ca fiind specifică exploatației direct producătoare de produse agricole (nu agroalimentare) sau, după caz, subdiviziunilor dintr-o întreprindere.

Mutațiile petrecute în structura economică și socială a unităților agricole îmbracă nu numai aspectul creșterii dimensiunii teritoriale, ci, în special, a creșterii nivelului de concentrare a producției. Creșterea numărului exploatațiilor comerciale mari este însoțită de creșterea eficienței lor în raport cu fermele mici și mijlocii. Aceste evoluții se reflectă în nivelul venitului mediu anual, ce revine la un lucrător mediu anual.

În capitolul VI intitulat: **OPTIMIZAREA UNOR ACTIVITĂȚI DIN EXPLOATAȚIILE AGRICOLE PE ZONE NATURALE ÎN VEDEREA CREȘTERII RENTABILITĂȚII LOR** se prezintă aspecte ale optimizării unor activități din exploatațiile agricole cum ar fi: îmbinarea ramurilor de producție, structura categoriilor de folosință, structura culturilor, rotația culturilor precum și aspecte ale dimensiunii exploatațiilor agricole.

În situația în care exploatațiile agricole au un profil complex, când în structura producției sunt prevăzute atât activități din domeniul producției vegetale cât și activități din domeniul producției zootehnice dimensiunea efectivului se poate determina în funcție de structura producției și de îmbinarea optimă a ramurilor.

Modelele matematice prezentate pun în evidență faptul că în procesul îmbinării ramurilor de producție din cadrul unei exploatații agricole un rol deosebit îl are criteriul după care se modelează fenomenul economic prezentat.

Cele două variante obținute în urma optimizării structurii culturilor după funcția obiectiv maximizarea profitului au fost comparate cu situația existentă în prezent V_0 și s-au putut constata următoarele modificări ale structurii culturilor agricole:

- Valoarea funcției obiectiv în varianta optimizată ajunge la 88.760.336 euro pentru zona depresionară și 30.022.252 euro pentru zona colinară
- Cerealele boabe scad ca pondere din total arabil cu aproape 6 % în zona depresionară și cu aproximativ 68 % în zona colinară , mai ales ca urmare a eliminării ovăzului din structura culturilor în ambele zone

Cu toate acestea considerăm că variantele optimizate se încadrează în pragurile maxime impuse prin negocierile cu Uniunea Europeană, în special la culturile grâu de toamnă, porumb boabe , sfeclă de zahăr și cartof de toamnă.

În ultimul capitol al lucrării: **CONCLUZII ȘI PROPUNERI** se prezintă o serie de considerente teoretice și practice desprinse din investigarea proceselor și fenomenelor specifice activității agricole din județul Brașov.

Tranziția în agricultura județului Brașov a determinat schimbări fundamentale, atât la nivelul structurii, cât și al infrastructurii, ca urmare a desființării sistemului proprietății socialist-cooperatiste și al creării proprietății private asupra mijloacelor de producție

Considerăm că simularea variantelor optime de structură a producției și a mărimii optime a exploatațiilor agricole din județul Brașov reprezintă unul din elementele de identificare a rezultatelor concrete privind potențialul de autofinanțare a teritoriului cercetat. Fiind cunoscut faptul că zona în cauză dispune de un potențial modest din punct de vedere agricol comparativ cu cel mediu la nivel național, printr-o redistribuire rațională a aceluiași factori pe principiul costurilor de oportunitate, se pot obține rezultate considerabile, fără efort financiar din exteriorul agriculturii.